

ЗАКОН

О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ВАНПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

Члан 1.

У Закону о ванпарничном поступку („Службени гласник СРС”, бр. 25/82 и 48/88 и „Службени гласник РС”, бр. 46/95 – др. закон, 18/05 – др. закон, 85/12 и 45/13 – др. закон), у члану 1. став 1. реч: „редовни” брише се.

У ставу 2. реч: „редовних” брише се.

Члан 2.

У члану 3. став 3. речи: „из члана 77. став 3.” замењују се речима: „предвиђене одредбама”.

Члан 3.

У члану 6. речи: „из члана 84.” замењују се речима: „предвиђени одредбама”.

Члан 4.

У члану 16. став 2. речи: „(члан 354. Закона о парничном поступку)” бришу се.

Члан 5.

У члану 17. став 3. речи: „стручни сарадник” замењују се речима: „судијски помоћник”.

Члан 6.

У члану 28. став 1. речи: „члана 162. Закона о парничном поступку” замењују се речима: „Закона о парничном поступку о трошковима поступка у коме јавни тужилац учествује као странка”.

Члан 7.

После члана 30. додају се чл. 30а до 30и, који гласе:

„Члан 30а

(1) Суд може јавном бележнику поверити спровођење поступка за који је по закону надлежан или предузимање појединих ванпарничних радњи под условима који су предвиђени овим законом.

(2) Суд не може поверити јавном бележнику спровођење поступака у статусним и породичним стварима, спровођење поступка за одређивање накнаде за експроприсану непокретност, вођење јавних књига и регистара за које је законом предвиђено да их води суд, састављање исправа за које је овим или посебним законом предвиђена искључива надлежност суда и спровођење поступка за расправљање заоставштине када је за наслеђивање меродавно право стране државе.

Члан 30б

(1) Решење којим се јавном бележнику поверава спровођење поступка или предузимање поједине процесне радње доноси судија којем је додељен предмет.

(2) Против решења којим се јавном бележнику поверава спровођење поступка или предузимање поједине процесне радње није дозвољена жалба.

Члан 30в

(1) Решење о одређивању јавног бележника којем се упућује поверени предмет доноси председник суда, који је по закону надлежан да спроведе поступак, односно да предузме поједину процесну радњу.

(2) Предмет се може упутити јавном бележнику чије се службено седиште налази на подручју тог суда.

(3) Ако на подручју суда службено седиште има више јавних бележника, суд је дужан да им предмете додељује равномерно, према азбучном реду њихових презимена.

(4) Ако је неки јавни бележник променио презиме или ако је принцип азбучног реда нарушен зато што је јавни бележник оправдано одбио да прихвати поверени посао, први следећи предмет поверава се оном јавном бележнику којем је додељено најмање предмета.

Члан 30г

(1) Јавни бележник је дужан да прихвати посао који му је поверен.

(2) Јавни бележник може одбити да спроведе поступак који му је поверен, односно да предузме процесну радњу која му је поверена када постоји разлог за његово искључење, односно изузеће или нека друга околност која га објективно спречава да прихвати поверени посао.

(3) О оправданости разлога за одбијање повереног посла одлучује суд који је донео решење о поверавању посла.

(4) Ако суд процени да постоји оправдан разлог за одбијање повереног посла, наређује јавном бележнику да врати списе предмета који му је поверен у року од седам дана.

Члан 30д

(1) Јавни бележник је дужан да поступа по правилима која важе за поступак који му је поверен.

(2) Постојање разлога за искључење, односно изузеће јавног бележника и његова дужност да чува службену тајну цене се према правилима поступка чије спровођење му је поверено.

(3) Приликом спровођења поступка, односно процесне радње која му је поверена јавни бележник је овлашћен да прибавља потребне податке и исправе од других надлежних органа, а поднесци којима то тражи ослобођени су плаћања такса.

Члан 30ђ

(1) Решењем којим поверава јавном бележнику спровођење поступка или предузимање процесне радње суд одређује рок у којем мора обавити поверени посао.

(2) Ако јавни бележник не може да обави поверен посао у остављеном року дужан је да о томе без одлагања обавести суд и учеснике.

(3) Обавештење мора да садржи разлоге због којих поверени посао не може да се обави у остављеном року.

(4) Пошто прими обавештење, суд доноси одлуку да јавном бележнику остави накнадни рок за обављање повереног посла, да посао повери другом јавном бележнику или да сам спроведе поступак, односно поједину процесну радњу.

Члан 30е

(1) Суд који је јавном бележнику поверио спровођење поступка или предузимање поједине процесне радње врши надзор над његовим радом.

(2) На захтев суда који му је поверио посао јавни бележник је дужан да му преда на увид све списе предмета и поднесе писмени извештај о свом раду.

Члан 30ж

(1) Суд доноси решење о одузимању повереног посла јавном бележнику који ради на штету странака, ствара им сувишне трошкове, неоправдано одуговлачи поступак или када то налажу други оправдани разлози.

(2) Против решења о одузимању повереног посла није дозвољена жалба.

(3) Решењем о одузимању повереног посла суд наређује јавном бележнику да прекине сваки рад на предмету и да му достави све списе предмета.

(4) Решење о одузимању повереног посла суд доставља: јавном бележнику, учесницима у поступку, дисциплинском тужиоцу Јавнобележничке коморе и министру надлежном за послове правосуђа.

Члан 30з

Решење које је јавни бележник донео као повереник суда може се нападати правним лековима под истим условима и по истим правилима као да га је донео суд.

Члан 30и

(1) Накнаду трошкова и награду за рад јавном бележнику као поверенику суда одређује и исплаћује суд према Јавнобележничкој тарифи.

(2) Јавни бележник не сме да се споразумева са учесницима о накнади трошкова и награди за свој рад, нити сме од њих наплаћивати накнаду трошкова и накнаду за свој рад.

(3) О наплати такса, предујмљивању и наплати трошкова поступка, као и о ослобађању учесника у поступку од трошкова поступка одлучује се према правилима поступка чије је спровођење поверено јавном бележнику."

Члан 8.

У члану 31. став (1) мења се и гласи:

„(1) У овом поступку суд испитује да ли су се стекли законски услови за лишење пословне способности пунолетног лица, одлучује о мери лишења

пословне способности, одређује време за које ће се проверити да ли постоје разлози за даље трајање изречене мере и одлучује о враћању пословне способности када престану разлози за лишење пословне способности.”

Члан 9.

У члану 32. став (1) мења се и гласи:

„(1) Поступак за лишење пословне способности суд покреће по службеној дужности, као и на предлог органа старатељства, супружника, ванбрачног партнера, детета или родитеља лица које треба лишити пословне способности.”

Члан 10.

У члану 36. став 1. мења се и гласи:

„(1) Суд ће лично саслушати лице према коме се поступак води, а ако се исто налази у здравственој установи, саслушаће се обавезно у тој установи, где ће се одржати и рочиште.”

После става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

„(2) Суд уважава мишљење и ставове лица према коме се поступак води, у мери у којој је то могуће с обзиром на стање његовог менталног здравља.”

Досадашњи став 2. постаје став 3.

Члан 11.

У члану 37. речи: „органа друштвено-политичке заједнице, самоуправних организација и заједница” бришу се.

Члан 12.

У члану 38. став 1. речи: „душевном стању” замењују се речима: „стању менталног здравља”.

У ставу 2. реч: „организацији” замењује се речју: „установи”.

Став 3. мења се и гласи:

„(3) Суд може решењем одредити да лице према коме се води поступак, привремено али најдуже 30 дана, буде смештено у одговарајућу здравствену установу, ако је то по мишљењу лекара неопходно да се утврди стање његовог менталног здравља, осим ако би тиме могле наступити штетне последице по његово здравље.”

Члан 13.

У члану 39. став 1. реч: „организацију” замењује се речју: „установу”.

У ставу 2. речи: „своје душевно стање” замењују се речима: „стање свог менталног здравља”.

У ставу 3. речи: „не задржава” замењују се речју: „задржава”.

Члан 14.

У члану 40. ст. 2. и 3. мењају се и гласе:

„(2) У решењу којим је одлучио о лишењу пословне способности суд одређује рок у коме ће се проверити да ли постоје разлози за даље трајање изречене мере, а који не може бити дужи од три године.

(3) У решењу којим се лице делимично лишава пословне способности, суд је дужан да на основу резултата медицинског вештачења одреди врсту послова које то лице може самостално предузимати поред послова на које је законом овлашћено.”

Члан 15.

После члана 40. додаје се нови члан 40а, који гласи:

„Члан 40а

(1) Против решења о лишењу пословне способности, лице које је лишено пословне способности може изјавити жалбу без обзира на стање свог менталног здравља у року од осам дана од дана када му је решење достављено.

(2) Другостепени суд је дужан да о жалби одлучи у року од осам дана од дана када му је жалба достављена.”

Члан 16.

У члану 41. став 2. реч: „организацији” замењује се речју: „установи”.

У ставу 4. реч: „организације” замењује се речју: „установе”.

Члан 17.

Члан 42. мења се и гласи:

„Члан 42.

(1) Када истекне време проверавања, суд по службеној дужности испитује да ли и даље постоје разлози због којих је лице лишено пословне способности.

(2) Ако утврди да и даље постоје разлози за лишење пословне способности суд доноси решење којим утврђује да не постоје услови за враћање пословне способности.

(3) У решењу којим је утврдио да не постоје услови за враћање пословне способности суд одређује рок у коме ће се проверити да ли постоје разлози за даље трајање изречене мере, а који не може бити дужи од три године.

(4) Ако утврди да су престали разлози због којих је лице лишено пословне способности, суд доноси решење о враћању пословне способности.”

Члан 18.

После члана 42. додају се чл. 42а и 42б који гласе:

„Члан 42а

(1) Ако утврди да се стање менталног здравља лица потпуно лишеног пословне способности толико поправило да је довољно и делимично лишење пословне способности, суд одређује делимично лишење пословне способности.

(2) Ако утврди да се стање менталног здравља лица делимично лишеног пословне способности погоршало тако да су се стекли законски услови за потпуно лишење пословне способности, суд одређује потпуно лишење пословне способности.

(3) Суд је дужан да, у складу са утврђеним променама стања менталног здравља лица делимично лишеног пословне способности, повећа, односно смањи обим послова које оно може самостално да предузима поред послова на које је законом овлашћено.

Члан 42б

(1) Суд по службеној дужности или на предлог органа старатељства и лица из члана 32. овог закона, доноси решење о враћању пословне способности пре него што истекне времена проверавања ако утврди да више не постоје разлози због којих је лице лишено пословне способности.

(2) Ако пре него што истекне време проверавања утврди да се стање менталног здравља лица које је потпуно лишено пословне способности толико поправило да је довољно и делимично лишење пословне способности, суд по службеној дужности или на предлог органа старатељства и лица из члана 32. овог закона одређује делимично лишење пословне способности.

(3) Ако пре него што истекне време проверавања утврди да се стање менталног здравља лица које је делимично лишено пословне способности променило, суд по службеној дужности или на предлог органа старатељства и лица из члана 32. овог закона доноси решење којим повећава, односно смањује обим послова које лице делимично лишено пословне способности може самостално да предузима поред послова на које је законом овлашћено.”

Члан 19.

У члану 61. став 1. речи: „Службеном листу СФРЈ” замењују се речима: „Службеном гласнику Републике Србије”.

У ставу 2. речи: „Службеном листу СФРЈ”, „Службеном гласнику СРС” замењују се речима: „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 20.

У члану 63. став 1. речи: „Службеном листу СФРЈ” замењују се речима: „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 21.

У члану 73. став 1. мења се и гласи:

„(1) У овом поступку суд по службеној дужности испитује да ли су се стекли законски услови за продужење родитељског права, одређује време после којег се проверава да ли и даље постоје разлози за трајање изречене мере и одлучује о престанку продуженог родитељског права.”

Члан 22.

Члан 74. мења се и гласи:

„Члан 74.

Одредбе овог закона о лишењу и враћању пословне способности сходно се примењују на поступак за продужење родитељског права, поступак који суд спроводи када истекне време проверавања, као и на поступак по предлогу

законом овлашћених лица и органа за доношење решења о престанку продуженог родитељског права, уколико овим или другим законом није друкчије одређено.”

Члан 23.

У члану 82. став 2. реч: „организације” замењује се речју: „установе”.

Члан 24.

У члану 88. став 2. речи: „Социјалистичке Републике Србије ван територија аутономних покрајина” замењује се речима: „Републике Србије”.

Члан 25.

У члану 89. ст. 2. и 3. бришу се.

Члан 26.

У члану 90. речи: „стручни сарадници” замењују се речима: „судијски помоћници”.

Члан 27.

Члан 92. мења се и гласи:

„Члан 92.

(1) Кад је неко лице умрло или је проглашено за умрло, матичар који је надлежан да изврши упис смрти у матичну књигу умрлих дужан је да у року од 30 дана по извршеном упису достави оставинском суду извод из матичне књиге умрлих.

(2) Када прими извод из матичне књиге умрлих, оставински суд доноси решење којим поверава јавном бележнику да састави смртовницу.

(3) Састављање смртовнице поверава се јавном бележнику на чијем се службеном подручју налазило последње пребивалиште, односно боравиште оставиоца, а ако оставилац није имао пребивалиште, односно боравиште у Републици Србији, састављање смртовнице поверава се јавном бележнику на чијем се службеном подручју налази заоставштина или њен претежан део.

(4) Јавни бележник је дужан да потпуну смртовницу достави оставинском суду у року од 30 дана од дана када је примио решења којим му је поверено да саставља смртовницу.

(5) Ако јавни бележник није у могућности да прибави податке за састављање смртовнице, оставинском суду доставља смртовницу само са оним подацима којима располаже, износи разлоге због којих није могао да сачини потпуну смртовницу и наводи податке који би могли да послуже суду за проналажење наследника и имовине умрлог.”

Члан 28.

У члану 94. став 1. мења се и гласи:

„(1) Ако је оставинском суду достављена непотпуна смртовница, суд може, према околностима, одлучити да сам састави смртовницу у суду или да то учини судијски помоћник ван суда.”

Члан 29.

У члану 95. став 1. речи: „брачног друга” замењују се речју: „супружника”.
У ст. 3. и 4. Речи: „брачни друг” замењују се речју: „супружник”.

Члан 30.

Члан 96. мења се и гласи:

„Члан 96.

(1) Попис и процену имовине умрлог врши јавни бележник на основу одлуке суда.

(2) Приликом састављања смртовнице јавни бележник врши попис и процену заоставштине и без одлуке суда ако то тражи наследник или легатар.

(3) Суд доноси одлуку о попису и процени кад то захтевају наследници, легатари или повериоци умрлог.

(4) Суд по службеној дужности доноси одлуку о попису и процени када се не зна за наследнике или за њихово боравиште, кад су наследници лица која услед малолетства, душевне болести или других околности нису способна да се сама старају о својим пословима, кад заоставштину треба да наследи Република Србија или у другим оправданим случајевима.”

Члан 31.

У члану 97. став 2. после речи: „умрлог” запета и речи: „а посебно и неплаћени доприноси друштвеној заједници” бришу се.

Члан 32.

У члану 98. после става 2. додаје се нови став 3. који гласи:

„(3) Када се пописује непокретност, зграда или део зграде која није уписана у јавну књигу, у записник о попису уносе се подаци о катастарској парцели на којој се зграда или део зграде налази и наводе се подаци из исправа којима се доказује ванкњижна својина.”

Досадашњи став 3. постаје став 4.

Члан 33.

У члану 99. став 1. брише се.

Досадашњи ст. 2. и 3. постају ст. 1. и 2.

Члан 34.

После члана 99. додаје се члан 99а, који гласи:

„Члан 99а

(1) Јавни бележник је дужан да записник о попису и процени имовине умрлог достави оставинском суду и сваком учеснику у поступку пописа и процене.

(2) Ако јавни бележник није пописао и проценио имовину умрлог, то може да учини судијски помоћник оставинског суда.”

Члан 35.

Члан 100. мења се и гласи:

„Члан 100.

(1) Сваки учесник у поступку пописа и процене имовине умрлог може да поднесе приговор на извршени попис и процену у року од осам дана од дана када је примио записник о попису и процени.

(2) Ако учесници приговоре попису или процени имовине, суд може одредити да попис и процену изврши други јавни бележник или судијски помоћник.

(3) Ако попис имовине није извршен, суд може на основу података заинтересованих лица сам утврдити имовину која улази у заоставштину.”

Члан 36.

Члан 102. мења се и гласи:

„Члан 102.

(1) Када постоје околности које налажу нарочиту опрезност, суд на чијем подручју је оставилац умро, суд на чијем подручју се налази заоставштину и јавни бележник којем је поверено састављање смртовнице доносе по службеној дужности решење да се имовина или њен део предају на чување поузданом лицу, решење да се готов новац, драгоцености, хартије од вредности, штедне књижице и друге важне исправе предају на чување суду или јавном бележнику на чијем подручју се налазе, као и решење о печатању оставиоачевог стана, појединих просторија у стану или других просторија које припадају оставиоцу (привремене мере за обезбеђење заоставштине).

(2) Привремене мере за обезбеђење заоставштине посебно се одређују када су наследници непознати или одсутни и када се утврди да ниједан од присутних наследника није способан да управља заоставштином, а нема законског заступника.

(3) Јавни бележник којем је поверено састављање смртовнице може одредити привремену меру за обезбеђење заоставштине док не преда смртовницу оставинском суду.

(4) Суд који је одредио привремену меру за обезбеђење заоставштине о томе обавештава оставински суд, који може ту меру изменити или ставити ван снаге.

(5) Одлуку којом се дозвољава да се скину печати са оставиоачевих просторија може донети само оставински суд.”

Члан 37.

У члану 109. став 2. мења се и гласи:

„(2) Ако би заоставштину или њен део, кад не би било тестаментна наследила Република Србија споразум заинтересованих лица о ранијем постојању тестаментна, о његовом облику и садржини важи само уз сагласност надлежног јавног правобраниоца.”

Члан 38.

У Глави седмој „Расправљање заоставштине”, у одељку 4. „Поступак оставинског суда по пријему смртовнице”, после назива одељка додаје се члан 110а, који гласи:

„Члан 110а

(1) Ако по пријему смртовнице утврди да је за наслеђивање меродавно право Републике Србије, оставински суд може донети решење којим спровођење оставинског поступка поверава јавном бележнику.

(2) Оставински суд, ако за то не постоје сметње, поверава спровођење оставинске расправе јавном бележнику који је сачинио смртовницу.”

Члан 39.

У члану 116. став 2. речи: „Службеном листу СФРЈ”, у „Службеном гласнику СРС” замењују се речима: „Службеном гласнику Републике Србије”.

У ставу 3. речи: „(члан 84. став 2. тач. 4. и 5. Закона о парничном поступку)” бришу се.

Члан 40.

У члану 118. став 4. речи: „Социјалистичке Федеративне Републике Југославије” замењују се речима: „Републике Србије”.

Члан 41.

У члану 119. став 2. речи: „брачног друга” замењују се речју: „супружника”.

Члан 42.

У члану 122. став 2. после речи: „тог права” тачка и запета и речи: „податке о непокретностима које прелазе прописани максимум појединог наследника, односно легата” бришу се.

Члан 43.

У члану 125. речи: „Закона о извршном поступку” замењују се речима: „закона који уређује извршење и обезбеђење”.

Члан 44.

У члану 133. став 1. речи: „друштвене заједнице” замењују се речима: „корисника јавних средстава”.

Члан 45.

У члану 136. став 1. друга реченица мења се и гласи: „Кад се по закону Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе сматра корисником експропријације, а експропријација је извршена за потребе другог правног лица, на рочиште се као учесник позива и то правно лице.”

Став 3. мења се и гласи:

„(3) Ако корисник експропријације није Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, а суд оцени да је споразум о накнади у поступку пред надлежним органом управе закључен на штету корисника јавних средстава, на рочиште се позива и јавни правобранилац.”

Члан 46.

У члану 137. став 2. речи: „принудним прописима и моралом самоуправног социјалистичког друштва” замењују се речима: „принудним прописима, јавним поретком и добрим обичајима”.

Члан 47.

У Глави дванаестој „Исправе” називи одељака и одељци 1. до 4. мењају се и гласе:

„1. Надлежност за састављање исправе

Члан 164.

(1) За састављање исправе о правном послу, изјави воље, правној и другој радњи (у даљем тексту: исправа) надлежан је јавни бележник.

(2) Законом се може предвидети да исправе о појединим правним пословима саставља суд.

(3) Правила овог закона сходно се примењују и на састављање исправа за које је посебним законом предвиђено да се сачињавају у суду.

Члан 165.

(1) Исправу може саставити сваки јавни бележник, независно од тога где учесник има пребивалиште, односно боравиште, где се налази седиште учесника који је правно лице или добро које је предмет правног посла.

(2) Исправу о правном послу којим уз накнаду или без накнаде врши пренос права својине на непокретности са једног на друго лице може саставити само онај јавни бележник на чијем се службеном подручју та непокретност налази.

(3) Тестамент којим се располаже непокретностима може саставити сваки јавни бележник независно од тога где се непокретност налази.

2. Поступак за састављање исправе

Члан 166.

(1) Исправа се саставља у канцеларији јавног бележника.

(2) Исправа се може саставити изван јавнобележничке канцеларије ако је учеснику због старости или болести тешко да приступи јавном бележнику или ако за то постоје други оправдани разлози.

(3) Јавни бележник саставља исправе само у границама свог службеног седишта, осим ако законом није предвиђено другачије.

(4) Ако јавни бележник без оправданог разлога састави исправу изван своје јавнобележничке канцеларије или изван граница свог службеног седишта то није разлог ништавости правног посла, нити сачињеној исправи одузима својство јавне исправе.

(5) Исправе које јавни бележник који је именован за службено подручје на територији Републике Србије састави изван Републике Србије не производе правно дејство, осим ако посебним прописом није предвиђено другачије.

Члан 167.

(1) Пре него што приступи састављању исправе, јавни бележник утврђује идентитет учесника и његову пословну способност, а ако исправу саставља заступник, онда и његово овлашћење за заступање.

(2) Поступање јавног бележника приликом утврђивања овлашћења за заступање ближе се уређује Јавнобележничким пословником.

(3) Ако заступник не може да докаже своје овлашћење за заступање, јавни бележник одбија да предузме тражену службену радњу.

Члан 168.

(1) Јавни бележник утврђује идентитет учесника увидом у његову личну карту, путну исправу, возачку дозволу или други службени документ са фотографијом, а ако то није могуће, саслушањем два сведока идентитета.

(2) Јавни бележник утврђује идентитет заступника на исти начин као и идентитет учесника.

(3) Поступање јавног бележника приликом утврђивања идентитета ближе се уређује Јавнобележничким пословником.

Члан 169.

(1) Сведок идентитета може бити свако пунолетно лице које је способно да јавном бележнику пружи потребне податке о идентитету учесника.

(2) Идентитет сведока идентитета јавни бележник утврђује увидом у његову личну карту, путну исправу, возачку дозволу или други службени документ са фотографијом.

Члан 170.

(1) Ако учесник не може да докаже свој идентитет на начин предвиђен законом, јавни бележник одбија да сачини исправу.

(2) Јавни бележник одбија да сачини исправу и ако након увида у поднети службени документ, односно након саслушања сведока идентитета није стекао уверење да је учесник лице за које се издаје.

Члан 171.

(1) Учесник може упознати јавног бележника са садржином правног посла, изјаве воље и друге правне радње о којој жели да сачини исправу на било који начин (на пример: усмено, писмено или електронском поштом).

(2) Јавни бележник је дужан да изјаву учесника верно унесе у исправу, по могућности његовим речима, пазећи при томе да воља учесника буде јасно изражена.

(3) Исправа се пише у складу с прописима који уређују форму јавнобележничког записа.

Члан 172.

(1) Јавни бележник испитује да ли је воља учесника слободна и озбиљна и да ли је правни посао о коме се саставља исправа у складу с принудним прописима, јавним поретком и добрим обичајима.

(2) Ако утврди да воља учесника није озбиљна нити слободна, односно да је правни посао о коме учесник жели да сачини исправу у супротности с

принудним прописима, јавним поретком и добрим обичајима, јавни бележник одбија да састави исправу.

(3) Ако утврди да је правни посао о коме учесник жели да сачини исправу релативно ништав или да садржи нејасне, неразумљиве или двосмислене одредбе које би могле да створе повод за спорове, јавни бележник је дужан да учесника на то упозори.

(4) Ако учесник остане при својој изјави и после упозорења, у исправу се уноси упозорење јавног бележника, а ако се учесник противи уношењу упозорења, јавни бележник одбија да састави исправу.

Члан 173.

(1) Исправа мора бити прочитана учеснику у присуству јавног бележника.

(2) Пошто се учеснику прочита исправа, он усмено изјављује да је његова воља у свему верно унета и потписује се (признавање исправе).

(3) Учесник може захтевати да лично прочита исправу пре него што је призна и потпише.

(4) На самој исправи, непосредно изнад дела где се потписују учесник и други субјекти у поступку, јавни бележник уноси напомену да су обављене све прописане радње.

Члан 174.

(1) Учеснику који није у стању да говори исправа мора бити прочитана у присуству јавног бележника и једног позваног сведока.

(2) Пошто је учеснику који није у стању да говори прочитана исправа, он признаје исправу тако што климањем главом или на неки други несумњив начин даје потврдан одговор на питање јавног бележника да ли је његова воља у свему верно унета и потписује је.

Члан 175.

(1) Учесник који није у стању да чује мора лично прочитати исправу у присуству јавног бележника и једног позваног сведока.

(2) Пошто прочита исправу, учесник је признаје и потписује.

Члан 176.

(1) Ако учесник услед слабовидости, неписмености или неког другог разлога није у стању да чита или пише, исправа му мора бити прочитана у присуству јавног бележника и два позвана сведока.

(2) Пошто је учеснику који није у стању да чита и пише прочитана исправа, он је признаје и потписује.

Члан 177.

(1) Ако учесник не зна језик који је у службеној употреби, исправа му мора бити прочитана преко судског преводиоца у присуству јавног бележника и два позвана сведока која уз службени језик знају и језик учесника.

(2) Идентитет судског преводиоца којег не познаје лично и по имену јавни бележник утврђује увидом у његову личну карту, путну исправу, возачку дозволу или други службени документ с фотографијом.

(3) Судски преводилац својим потписом и печатом на исправи потврђује да је учеснику верно пренео садржину исправе и све одговоре и објашњења јавног бележника.

(4) Поступање јавног бележника приликом утврђивања овлашћења судског преводиоца ближе се уређује Јавнобележничким пословником.

Члан 178.

(1) Учеснику који није у стању да чује, а услед слабости, неписмености или неког другог разлога не може ни да чита, исправа мора бити прочитана преко тумача, у присуству јавног бележника и два позвана сведока.

(2) Позвани сведоци могу бити само она лица која знају језик на којем је састављена исправа и која могу да се споразумеју са учесником.

(3) Идентитет тумача којег не познаје лично и по имену јавни бележник утврђује увидом у његову личну карту, путну исправу, возачку дозволу или други службени документ с фотографијом.

(3) Тумач својим потписом и печатом на исправи потврђује да је учеснику верно пренео садржину исправе и све одговоре и објашњења јавног бележника.

(4) Поступање јавног бележника приликом утврђивања овлашћења тумача ближе се уређује Јавнобележничким пословником.

Члан 179.

(1) Учесник који није у стању да се потпише ставља на исправу отисак кажипрста десне руке.

(2) Учесник који нема кажипрст десне руке ставља на исправу отисак првог од прстију десне руке који има, и то следећим редоследом: средњи прст, прстењак, мали прст и палац, а ако нема десну шаку онда на исправу ставља отисак једног од прстију леве руке по истом редоследу.

(3) Ако учесник није у стању да стави отисак прста, њега потписује један од позваних сведока.

(4) Јавни бележник уписује у исправу напомену о томе како је учесник потписао исправу.

Члан 180.

(1) Карте, скице, планови, технички цртежи, узорци и слични прилози које садржи исправа дају се учеснику да их лично прегледа.

(2) На самој исправи, непосредно изнад места на којем се потписују учесници и други субјекти у поступку, јавни бележник уноси напомену да је учесник прегледао прилоге.

(3) Учеснику који није у стању да види, садржина прилога мора бити описана у присуству јавног бележника и два позвана сведока.

Члан 181.

(1) Ако правни посао о коме се саставља исправа упућује на другу исправу која је састављена, односно потврђена пред судом или јавним бележником, исправа на коју је упућено не чита се учеснику који је изјавио да му је њена садржина позната.

(2) На самој исправи, непосредно изнад места на којем се потписују учесници и други субјекти у поступку, јавни бележник уноси напомену да је учесник изјавио да му је позната садржина исправе на коју је упућено.

(3) На исти начин се поступа када правни посао упућује на законе и друге правне прописе, судске одлуке и друге појединачне акте државних органа или организација којима је поверено вршење јавних овлашћења.

Члан 182.

(1) Идентитет позваног сведока јавни бележник утврђује увидом у његову личну карту, путну исправу, возачку дозволу или други важећи службени документ с фотографијом.

(2) Позвани сведок мора бити пунолетан, потпуно пословно способан, писмен и мора знати језик на којем се саставља исправа.

(3) Позвани сведок не може бити лице:

- које ради у јавнобележничкој канцеларији или које је у служби код јавног бележника;

- које је јавном бележнику, односно учеснику крвни сродник у правој линији, побочни сродник закључно са четвртим степеном сродства, тазбински сродник закључно с другим степеном сродства, сродник по усвојењу, супружник, бивши супружник, ванбрачни партнер, бивши ванбрачни партнер, старалац, бивши старалац, штићеник или бивши штићеник;

- које је заступник, односно одговорно лице у правном лицу на чији правни положај непосредно или посредно може утицати правни посао о којем се саставља исправа;

- на чији правни положај непосредно или посредно може утицати правни посао о којем се саставља исправа.

(4) Позвани сведок својеручним потписом на исправи потврђује како су обављене радње којима је присуствовао.

3. Посебна правила за тестамент

Члан 183.

(1) Исправу о тестаменту може сачинити судија по казивању завештаоца (судски тестамент).

(2) На састављање судског тестаamenta сходно се примењују правила овог закона о састављању исправа уколико није прописано другачије овим законом или посебним законом којим се уређује наслеђивање.

(3) За састављање судског тестаamenta месно је надлежан сваки стварно надлежан суд.

(4) Судски тестамент се саставља у суду, а ван суда ако завешталац није способан да дође у суд или ако за то постоје други оправдани разлози.

(5) Јавни бележник приликом састављања јавнобележничког записа о тестаменту, односно судија приликом састављања судског тестаamenta дужан је да поучи завештаоца о прописима којима се уређује право на нужни део.

4. Потврђивање исправе

Члан 184.

(1) За потврђивање садржине исправе (солемнизација) надлежан је јавни бележник.

(2) Законом се може предвидети да се садржина појединих приватних исправа потврђује у суду.

Члан 185.

(1) Потврђивање исправе врши се према одредбама закона којим се уређује јавнобележничка делатност.

(2) На поступак потврђивања исправе сходно се примењују одредбе овог закона о састављању исправа.”

Члан 48.

У члану 187. став 2. речи: „одредби става 2. члана 167. овог закона” замењују се речима: „одредбама овог закона којима се уређује утврђивање идентитета учесника у поступку састављања исправе.”

Члан 49.

У члану 196. став 1. мења се и гласи:

„(1) О предлогу за поништење исправе коју је издао државни и други орган, односно организација или лице којем је поверено вршење јавних овлашћења, одлучује надлежни суд на чијем се подручју налази седиште издаваоца исправе.”

Члан 50.

У члану 201. став 1. речи: „Службеном гласнику СРС”, а по потреби и у „Службеном листу СФРЈ” замењују се речима: „Службеном гласнику Републике Србије”.

У ставу 2. речи: „Службеном гласнику СРС”, односно у „Службеном листу СФРЈ” замењују се речима: „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 51.

У члану 217. став 1. речи: „Службе друштвеног књиговодства, односно” бришу се.

Члан 52.

У члану 222. речи: „друштвена својина” замењују се речима: „државна својина”, а речи: „друштвено-политичкој заједници” замењују се речима: „јединици локалне самоуправе”.

Члан 53.

У члану 223. речи: „друштвена својина” замењују се речима: „државна својина”, речи: „друштвено-политичку заједницу” замењују се речима: „јединицу локалне самоуправе”, а речи: „друштвено-политичке заједнице” замењују се речима: „јединице локалне самоуправе”.

Члан 54.

Поступци започети пре ступања на снагу овог закона спровешће се по одредбама Закона о ванпарничном поступку („Службени гласник РС”, бр. 25/82 и 48/88 и „Службени гласник РС”, бр. 46/95 – др. закон, 18/05 – др. закон, 85/12 и 45/13 – др. закон).

Ако је у поступку који је започет пре ступања на снагу овог закона укинута решење којим се окончава поступак и предмет упућен на поновно суђење, поновни поступак спровешће се по одредбама овог закона.

Члан 55.

Поступци за лишење пословне способности, поступци за задржавање у здравственој установи која обавља делатност у области неуропсихијатрије, односно поступци за продужење родитељског права који су започети пре ступања на снагу овог закона спровешће се по одредбама овог закона.

Члан 56.

За лица која су по досадашњим прописима лишена пословне способности суд по службеној дужности спроводи поступак у коме ће испитати да ли и даље постоје разлози за лишење пословне способности.

Поступак из става 1. овог члана спроводи се по одредбама чл. 14. и 15. став 1. овог закона.

За лица која су лишена пословне способности две године пре ступања на снагу овог закона, суд је дужан да поступак из става 1. овог члана спроведе у року од три године од правноснажности решења о лишењу пословне способности, а за лица која су раније лишена пословне способности, поступак из става 1. овог члана суд је дужан да спроведе најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Одредбе ст. 1. до 3. овог члана примењују се и у поступку према лицима над којима је продужено родитељско право, према прописима који су важили пре ступања на снагу овог закона.

Члан 57.

Суд може поверити јавном бележнику спровођење само оних поступака који су започети после дана почетка примене Закона о јавном бележништву („Службени гласник РС”, бр. 31/11, 85/12 и 19/13).

У поступцима који су започети пре дана почетка примене Закона о јавном бележништву („Службени гласник РС”, бр. 31/11, 85/12 и 19/13), суд може јавном бележнику поверити предузимање појединих радњи у поступку.

Ако је у поступку који је спроведен пред судом укинута решење којим се окончава поступак и предмет упућен на поновно суђење, спровођење поновог поступка не може се поверити јавном бележнику.

Члан 58.

Јавни бележник је искључиво надлежан за састављање и потврђивање исправа за које је посебним законима који су почели да се примењују пре почетка примене Закона о јавном бележништву („Службени гласник РС”, бр. 31/11, 85/12 и 19/13) одређено да их саставља, односно потврђује суд.

У градовима, односно општинама за које нису именовани јавни бележници, до именовања јавних бележника исправе ће састављати основни

судови у складу са одредбама овог закона и закона којим се уређује јавнобележничка делатност.

Члан 59.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе чл. 72. до 81, члан 98. став 2. и члан 99. Закона о јавном бележништву („Службени гласник РС”, бр. 31/11, 85/12 и 19/13).

Члан 60.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, осим чл. 7, 27, 28, 30, 34, 35, 36, 38. и 47. који ступају на снагу даном почетка примене Закона о јавном бележништву („Службени гласник РС”, бр. 31/11, 85/12 и 19/13).

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама Закона о ванпарничном поступку садржан је у члану 97. тачка 2. Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/06), према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, остваривање и заштиту слобода и права грађана, уставност и законитост и поступак пред судовима и другим државним органима.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Важећи Закон о ванпарничном поступку („Службени гласник СРС”, бр. 25/82 и 48/88 и „Службени гласник РС”, бр. 46/95 - др. закон, 18/05 - др. Закон, 85/12 45/13 – др. закон) донет је, на основама Устава СФРЈ из 1974. године, као републички закон 1982. године, а у примени је од 1. јануара 1983. године, у време једног друштвенополитичког и економског система који је давно напуштен и који је претрпео корените измене после распада југословенске федерације и некадашње државне заједнице. Из тог разлога било је више него потребно да се и овај процесни закон, дефинитивно усагласи са важећим Уставом Републике Србије.

Пошто правила грађанских судских поступака имају инструменталан карактер и служе заштити материјалноправног поретка, поједина предложена нормативна решења била су последица настојања да се у овом часу Закон о ванпарничном поступку усклади са појединим решењима из низа важећих закона као што су нпр. Породични закон, Закон о здравственој заштити, Закон о парничном поступку итд, као и да се притом поведе рачуна и о термилошкој усклађености Закона о ванпарничном поступку са овим законима, али и са ратификованим конвенцијама.

Измене закона поред термилошког усклађивања, односе се на допуне које су биле потребне ради усклађивања са Законом о јавном бележничтву („Службени гласник РС”, бр. 31/11, 85/12 , те се односе на поступање јавног бележника по налогу суда, а процесне одредбе јавнобележничког поступка, овим допунама добиле су место у овом Закону. Одређене измене и допуне које су предложене овим Законом следиле су *Препоруку Комитета министара Савета Европе бр. Р (86) 12* о мерама за спречавање и смањивање оптерећења судова од 16. септембра 1986. године, где стоји да све оне послове који не представљају „судовање“ у најужем смислу те речи треба поверити другим органима. Као пример таквих послова наведен је оставински поступак. Следећи ову препоруку, као и решења многих европских држава (на пример: Француска и Аустрија) и земаља насталих на подручју бивше СФРЈ (на пример: Хрватска, Македонија, Црна Гора), закон предвиђа могућност да поједине ванпарничне поступке у имовинским стварима спроводи јавни бележник као повереник суда. Поред тога, поступци који се односе на уређење личних стања уређени су према основним начелима *Препорука Комитета министара Савета Европе бр. Р (99) 4* о пунолетним особама и пословној способности .

Приликом рада на изменама и допунама Закона о ванпарничном поступку пошло се од анализе постојећих законских решења и њиховог утицаја на праксу.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Највећи број нових решења предвиђен је у општим одредбама Закона о ванпарничном поступку да би се побољшале процесне гаранције, поступак учинио правичним, ефикаснијим и створио законски основ за поверавање ванпарничних поступака јавним бележницима као повереницима суда.

У оквиру Општих одредби Закона о ванпарничном поступку, измењена је, пре свега, одредба члана 1. Закона о ванпарничном поступку која се односи на принцип законског уређења овог метода правне заштите због тога што се у тексту спомињу редовни судови који више не постоје у нашем правном систему.

Чланом 2. Закона врши се термилошко усклађивање члана 3. Закона о ванпарничном поступку.

Чланом 3. Закона врши се усклађивање са важећим прописима.

Из одредбе члана 16. Закона о ванпарничном поступку, која се односи на ситуацију кад се догоди да се у парничној ствари поступа по правилима Закона о ванпарничном поступку због погрешног правног пута, односно метода правне заштите, брисана је одредба о поступању парничног суда пошто му је уступљена парнична ствар јер поступање парничног суда у парничним стварима регулише Закон о парничном поступку („Службени гласник РС”, бр. 72/11, 49/13 – УС и 74/13 – УС).

У члану 17. Закона о ванпарничном поступку задржана је могућност да поједине радње предузима судијски помоћник и извршено термилошко усклађивање са Законом о уређењу судова („Службени гласник РС”, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11- и др.закон , 78/11 – др.закон и 101/11).

У општим одредабама Закона о ванпарничном поступку, додат је потпуно нови део (чл. 30а–30и) који садржи одредбе које се односе на поверавање спровођења поступка или појединих процесних радњи јавном бележнику.

Приликом конципирања нових законских решења пошло се од тога да постоји потреба да се преоптерећени и неажурни судови растерете одређеног броја правних ствари из своје надлежности, да се смање трошкови које имају судови и ублаже тешкоће у финансирању судова, смање материјални трошкови судова, као и да им се омогући да боље и ефикасније организују вршење своје делатности у интересу ефикасније правне заштите и у интересу грађана којима треба пружити правовремену и ефикасну, а и квалитетну правну заштиту у оним правним стварима у којима не доминира јавни интерес. Поред тога, водило се рачуна и о позитивним искуствима која постоје и у свету и у региону кад је у питању поверавање појединих поступака или радњи јавним бележницима. Поверавањем спровођења поступка јавним бележницима у одређеним имовинским ванпарничним стварима неће бити смањен ниво правне сигурности, нити квалитет у вршењу поверене судске делатности (јавни бележници имају поред правосудног и нотарски испит и практично искуство). Истовремено, овим законским решењем биће омогућено да јавнобележничка служба, која сама сноси ризик своје делатности, због повећаног обима посла, посебно у већим градовима, запосли и одговарајући број лица која би или била незапослена или која би, због својих стручних квалификација, радила у некој од јавних служби које држава мора сама да финансира. Осим тога, увођењем овог института судови ће се растеретити великог броја послова нижег обима и степена одговорности, пре свега овере, којих по броју има највише у судовима. Послови овере свде се на потврђивање потписа странака, те се веома често

грађани осећају нелагодно када долазе у суд јер сматрају да је он намењен решавању специфичних проблема који су везани или за кривичну одговорност, или за одређену одговорност у грађанскоправном смислу речи.

Приликом одређивања сфере ванпарничних правних ствари које се могу поверити јавним бележницима пошло се од тога да се јавним бележницима, кад је у питању спровођење ванпарничног поступка, могу поверити оне ванпарничне ствари у којима јавни интерес није посебно наглашен односно оне ванпарничне ствари у којима доминира слобода располагања и које би и сами учесници могли споразумно уредити – вансудским поравнањем које би сами закључили или у поступку медијације, споразумом који би закључили пред јавним бележником или споразумом пред судом у виду судског поравнања. Из тог разлога, одредбом члана 30а став 2. Закона о ванпарничном поступку искључена је могућност да јавним бележницима буду поверене статусне или породичне ванпарничне ствари, у којима доминира јавни интерес и где је неопходно садејство суда у домену заштите.

Јавном бележнику се не може поверити поступак за одређивање накнаде за експроприсану непокретност, поступци који се тичу вођења јавних књига и регистара које води суд, састављање исправа за које је Закон о ванпарничном поступку или посебним законом изричито предвиђено да их саставља суд и спровођење поступка за расправљање заоставштине кад заоставштину треба расправити по праву стране државе. То практично значи да се јавним бележницима, под одређеним условима могу поверити поступци који се односе на уређење односа међу сувласницима, поступак за деобу ствари у сусвојини, поступак за уређење међа и оставински поступак.

Одредбом члана 30б Закона о ванпарничном поступку предвиђени су услови под којима се једна ванпарнична ствар из надлежности суда може поверити јавном бележнику и сам поступак поверавања. Решење о поверавању доноси судија, као „природни судија“ коме је, као надлежном, додељен према годишњем распореду конкретни предмет.

У одредби члана 30в Закона о ванпарничном поступку предвиђено је да само упућивање правне ствари конкретном јавном бележнику врши судска управа (одн. председник суда). Предвиђени су критеријуми по којима се одређује јавни бележник коме ће бити упућена правна ствар, што је посебно значајно за места у којима постоји већи број јавних бележника.

Одредба члана 30г Закона о ванпарничном поступку регулише дужност јавног бележника да поступа и разлоге због којих он може евентуално да одбије да спроведе поверени поступак и поступак у тој ситуацији.

Чланови 30д и 30ђ Закона о ванпарничном поступку садрже правила која треба да обезбеде да се поступак пред јавним бележником спроведе ефикасно.

Одредба члана 30е Закона о ванпарничном поступку односи се на контролу и надзор који суд врши над радом јавног бележника, док су у одредби члана 30ж Закона о ванпарничном поступку регулисане последице евентуално неефикасног поступања јавног бележника.

У одредби члана 30з Закона о ванпарничном поступку предвиђено је да се на одлуку коју је донео јавни бележник, као повереник суда, могу изјавити жалба суду који је јавном бележнику поверио спровођење поступка и да у погледу жалбе важи општи режим у погледу овог правног лека као и други правни лекови. На тај начин изједначени су у погледу права на правни лек сви учесници – и они којима је заштиту пружао суд и они којима је у повереном поступку заштиту пружао јавни бележник.

Члан 30и Закона о ванпарничном поступку односи се на трошкове поступка пред јавним бележником и на њихову накнаду. Законом је предвиђено да суд може јавном бележнику поверити оставински поступак и мере обезбеђења, као и састављање смртovníце и радње достављања. Нови процесни закон задржао је надлежност суда у спровођењу оставинског поступка, овај поступак се води по службеној дужности. Суд је задржао искључиву надлежност, у поступку расправљања заоставштине када је за наслеђивање меродавно право стране државе.

Законом је установљена надлежност јавног бележника за састављања исправа, с тим што је поступак састављања судског завештања регулисан посебним одредбама закона. Како је према новом законском решењу поступак сачињавања исправа пред јавним бележником нашао место у процесном закону, то су и одредбе о сведоцима, пуномоћницима и заступницима нашле место у овом Закону.

У Другом делу Закона о ванпарничном поступку, Глава I (чл. 31 – 44.), у коме су регулисани посебни ванпарнични поступци за уређење личних стања, извршене су одређене измене у поступку за лишење пословне способности.

Пошто је право на пословну способност једно од основних људских права предвиђено Уставом, правила овог поступка су модификована тако да лице које се лишава потпуно или делимично пословне способности може да се у поступку изјашњава и изрази сопствено мишљење у складу са својим очуваним менталним капацитетом, да се у овом поступку поштују достојанство, приватност и права лица према коме се поступак води, да се у поступку узима у обзир да постоје различити степени неспособности, да се ради о једној врсти мере, да се степен неспособности може временом и мењати и из тог разлога је предвиђен и поступак за преиспитивање степена лишене пословне способности и поступак за враћање пословне способности пре него што истекне времена проверавања ако се утврди да више не постоје разлози због којих је лице лишено пословне способности.

Уводи се нови институт, те суд приликом доношења одлуке изриче меру лишења односно враћања пословне способности.

Знатно су скраћени законски рокови. Приликом измена и допуна овог посебног поступка вођено је рачуна и о Конвенцији о правима особа са инвалидитетом и о Препоруци бр. Р (99) 4 Комитета министара државама чланицама о начелима која се тичу правне заштите пунолетних особа умањених способности из фебруара 1999. године, пракси Европског суда, али и о одредбама Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС”, бр. 107/05, 72/09 - др. закон, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12 и 45/13 – др. закон).

У одлуци суда о лишењу пословне способности мора бити одређено и временско трајање изречене мере али исто тако суд мора одредити и период када ће поново орган старатељства проверити да ли и даље постоје разлози за изречену меру ограничења пословне способности. Временско трајање мере прописано је и за поступке враћања и продужења родитељског права. Изречена мера нема трајни карактер. Увођењем периодичног преиспитивања судске одлуке Закон је у сагласности са Препоруком Комитета министра Савета Европе бр. Р (99) 4 Принцип 14. која предвиђа да: „ограничење пословне способности треба да буде временски ограничено, уз периодично преиспитивање”.

Предвиђено је да рок за изречену меру не може бити дужи од три године. Овај рок је предвиђен из разлога да би се преиспитале чињенице да ли постоје услови за враћање пословне способности, а и поново да се преиспитају

чињенице и узроци који су довели до лишења пословне способности. Ово законско решење доприноси бољој заштити интереса ових лица и контроли рада органа старатељства. Осим тога, оно је и у складу са чланом 136. Породичног закона („Службени гласник РС”, бр. 18/05 и 72/11 - др. закон).

У случају да се ментално стање лица лишеног пословне способности поправи и промени суд ће по службеној дужности или на предлог законом одређених лица донети ново решење и пре истека предвиђеног временског рока за преиспитивање менталног стања овог лица. Суд може донети делимично решење о одузимању пословне способности. Ако се ради о лицу коме је делимично одузета пословна способност, суд у новом решењу може повећати односно смањити круг послова које ово лице може да предузима или му одузети или вратити пословну способност зависно од његовог здравственог односно душевног стања. Временско ограничење мере важи и за поступке који су окончани пре ступања овог Закона на снагу. Одређено је да суд преиспита одлуку и у поступцима који су правоснажно окончани у одређеном року и прописана дужност и обавеза суда да одреди круг послова. Разлози да се јасно одреде послови у делимичном решењу о одузимању пословне способности су бројни. На тај начин се појачава правна сигурност у правном промету, на пример, сва трећа лица могу бити сигурна да ли је могуће закључити уговоре са овим лицем које је делимично лишено пословне.

Ови поступци су хитни, јер се ради о лицима која су под посебном заштитом државе, па је предвиђено да другостепени суд по жалби на решење, одлучи у року од осам дана од дана када му је жалба достављена. У току поступка одузимања пословне способности суд може одлучити о смештању и задржавању лица са озбиљним сметњама менталног здравља, у здравственој установи.

Одредбе о поступку за принудну хоспитализацију регулисане су новим Законом о заштити лица са менталним сметњама („Службени гласник РС”, број 45/13). Законом је одређен рок у коме суд може да одреди да лице буде привремено смештено ради лечења у установи, он износи 30 дана. Жалба на решење о задржавању лица задржава извршење.

У делу Закона о ванпарничном поступку који се односи на поступке за уређење имовинских односа, извршене су одређене измене у поступку за расправљање заоставштине јер је омогућено поверавање оставинског поступка или појединих радњи јавном бележнику у складу са Препоруком бр. Р (86) 12 Комитета министара Савета Европе државама чланицама о мерама за спречавање и смањивање оптерећења судова из септембра 1986. године која, у додатку овој Препоруци, посебно апострофира оставински поступак. На овај начин омогућено је експедитивније и ефикасније спровођење поступка јер су јавни бележници мотивисани да поверени поступак брже спроведу.

У току оставинског поступка у великом броју случајева нема спора међу наследницима, ни о томе ко су наследници, ни у погледу основа за позивање на наслеђе, у погледу имовине која чини имовинску масу, као и о наследним деловима који припадају наследницима, легатарима и другим лицама. У највећем броју случајева задатак суда у овом ванпарничном поступку своди се на утврђивање нечега што није спорно ни за суд ни за учеснике. У овом поступку, иако га по закону води судија, у суштини, осим извођења доказа и узимања изјава за одрицању од наслеђа које се обавља пред судијом, све друге изјаве и предлоге од учесника може да узме на записник и стручни сарадник са записничарем. У највећем броју случајева, по правилу, поступак за расправљање заоставштине спроводи судијски помоћник под надзором судије, и то најчешће кад међу наследницима нема никаквих спорних питања. Имајући

у виду стручност нотара и њихову непристрасност, као и околност да је у највећем броју случајева поступак за расправљање заоставштине неспоран и једностраначки, као и када се узме у обзир и позитивно искуство које имају неке европске државе али и државе у региону, сматрало се да судовима треба пружити могућност да могу да повере расправљање заоставштине јавним бележницима, као и да се уреде овлашћења јавног бележника у поступку за расправљање заоставштине.

У оквиру оставинског поступка регулисана су овлашћења која јавни бележник има у погледу предузимања претходних радњи које се тичу састављања смртовнице, пописа и процене заоставштине, предузимања мера за заштиту права одређених учесника у поступку, поступка са тестаментом. У оквиру поступка оставинског суда по пријему смртовнице и поступка за расправљање заоставштине, предвиђена су поједина нова решења и радње које могу да буду поверене јавном бележнику. Предвиђене су ситуације и радње које у поступку које јавни бележник не сме предузети и кад се враћају списи суду на даљи поступак.

Основно правило према изменама и допунама Закона о ванпарничном поступку је да јавни бележници, као повереници суда, предузимају радње и доносе одлуке у поступку за расправљање заоставштине у складу са одредбама Закона о ванпарничном поступку, односно да важе исти прописи који важе и за судове, изузев ако Законом о ванпарничном поступку није другачије одређено. Када јавни бележник предузима радње у поступку за расправљање заоставштине као повереник суда, он има овлашћење да предузме све радње у поступку и да донесе све одлуке, изузев оних за које је у Закону о ванпарничном поступку другачије прописано. Одредбама Закона изричито је предвиђено које радње не сме да предузима јавни бележник у току поступка за расправљање заоставштине и када је он дужан да врати списе оставинском суду на даље поступање.

Изменама је одређено да престају да важе одредбе Закона о јавном бележништву које се односе на поступак сачињавања јавнобележничке исправе, а који садржи одредбе о својству и способности странке, учесницима у поступку, утврђивању идентитета, сведоцима, лицима са посебним потребама, заступању пословно неспособне странке и правних лица, пуномоћницима и потписивању исправа (члан 54. Закона).

У прелазним и завршним одредбама Закона уређено је ступање на снагу Закона, његова примена и поступање са предметима који су у току.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона нису потребна додатна средства из буџета Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА ПО ХИТНОМ ПОСТУПКУ

Предлаже се да се овај закона донесе по хитном поступку, будући да би недоношење закона по хитном поступку могло да проузрокује штетне последице по рад правосудних органа и остваривање права грађана, имајући у виду планирани почетак примене Закона о јавном бележништву, који предвиђа да одређене надлежности судова у ванпарничном поступку преузимају јавни бележници..

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

1. Одређивање проблема које нацрт закона треба да реши

Важећи Закон о ванпарничном поступку („Службени гласник СРС”, бр. 25/82 и 48/88 и „Службени гласник РС”, бр. 46/95 - др. закон, 18/05 - др. закон и 85/12) донет је као републички закон 1982. године, на основу Устава СФРЈ из 1974. године, а у примени је од 1. јануара 1983. године, у време другачијег друштвенополитичког и економског система. Овај систем је напуштен и претрпео је корените измене после распада југословенске федерације и некадашње државне заједнице. Из тог разлога било је више него потребно да се и овај процесни закон, дефинитивно усагласи са важећим Уставом Републике Србије.

Пошто правила грађанских судских поступака имају инструменталан карактер и служе заштити материјалноправног поретка, поједина предложена нормативна решења у Закону о изменама и допунама закона о ванпарничном поступку (у даљем тексту: овај закон) су последица настојања да се у овом часу важећи Закон о ванпарничном поступку усклади са појединим решењима из других важећих закона као што су: Закон о јавном бележничтву, Породични закон, Закон о здравственој заштити, Закон о парничном поступку, Закон о заштити особа са менталним сметњама и други закони, као и да се том приликом и изврши терминолошка усклађеност Закона о ванпарничном поступку са овим законима, али и са ратификованим конвенцијама.

Једно од најважнијих усклађивања овог закона односи се на допуне које су потребне ради усклађивања са Законом о јавном бележничтву („Службени гласник РС”, бр. 31/11, 85/12). Пре свега на поступање јавног бележника по налогу суда и на процесне одредбе јавнобележничког поступка. Устав Републике Србије прописује у члану 137. могућност поверавања законом одређених јавних овлашћења предузећима, установама, организацијама и појединцима, затим посебним органима преко којих се остварује регулаторна функција и друго, чиме је обезбеђен основ и нормативни услови за доношење овог закона у смислу поверавања јавним бележницима нових овлашћења која су до сада била у надлежности суда.

После Другог светског рата у Југославији се укинута је јавно бележничтво, као последица нове идеологије и схватања да се ради о професији која је један од симбола буржоаске прошлости са којом је, по тада владајућем мишљењу, требало раскинути. Дотадашњи послови јавних бележника преносе се углавном у надлежност судова у ванпарничном поступку, а мањи део и на локалну самоуправу.

Данас, у модерној Србији, рад на изради закона и враћању јавног бележничтва у правни систем започиње 1996. године у тадашње Министарству правосуђа. Министарство правде је 2008. године формирало нову радну групу за израду радне верзије закона о јавним бележницима која је сачинила текст који је министарство предложило Влади који је усвојен 2011 године.

Приликом рада на изменама и допунама Закона о ванпарничном поступку извршила се анализа постојећих законских решења и њиховог утицаја на праксу. Поред тога, водило се рачуна и о позитивним искуствима која постоје и у свету и у региону кад је у питању поверавање појединих поступака или радњи јавним бележницима.

Пошло се од тога да постоји потреба да се преоптерећени и неажурни судови растерете одређеног броја правних ствари из своје надлежности, да се смање трошкови које имају судови и ублаже тешкоће у финансирању судова, смање материјални трошкови судова, као и да им се омогући да боље и ефикасније организују вршење своје делатности у интересу ефикасније правне заштите и у интересу грађана којима треба пружити правовремену и ефикасну, а и квалитетну правну заштиту у оним правним стварима у којима не доминира јавни интерес.

Према званичним показатељима, према извештајима Врховног касационог суда готово од милион предмета који се евидентирају у току једне године, послови ванпарничне материје чине више од трећине њиховог укупног броја.

Извештаји о раду судова указују на њихову огромну преоптерећеност.

2010.

Из извештаја о раду свих основних судова у Србији за оставинске предмете у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2010. године, судови опште надлежности имали су у раду укупно 139 938 предмета, од тога је решено 89 980, а остало је нерешено 50 980 предмета. Подаци Првог основног суда у Београду за период јануар-март 2010.године, примљено је укупно 2.061 ванпарничних предмета, од тога тзв. несудећих/уговори, завештања и др. 1218, у оставини 5376 предмета. У првом основном суду у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2010. примљено је 20 927 предмета у оставинама, решено је 13 234, а остало нерешено 7 693 предмета. Просечан рад по одељењу судије обухвата 1 923, 25 предмета, а број просечно решених предмета месечно по судији износи 30 077. У Другом основном суду у оставинама примљено је 4 770 предмета, решено је 2 903, а остало је нерешено 1 867 предмета.

2011.

Упоредни подаци Првог основног суда у Београду за период од 1. јануара до 31. децембра 2011. указују да су у ванпарничној материји укупно примљена 7 863 предмета, да је решен 4 491 предмет, а остало је нерешено 3 372 предмета. У осталим такозваним несудећим предметима (обезбеђење доказа, тестаменти, овера уговора о доживотном издржавању) примљено је укупно 4 876 предмета, а решено њих 3 605. Годишњи извештај 2012. године указује да је у Првом основном суду у Београду у оставинској материји примљено укупно 17 544 предмета, решено 18 809 и остало нерешено 5 547 предмета. У материји исправа РЗ (уговори о доживотном издржавању, тестаменти, обезбеђење доказа и сл.) примљено укупно 3 681 предмет, решено 28 560 а остало нерешено 763.

2012.

Према годишњем извештају 2012. године за све основне судове у Републици Србији у оставинској материји примљено укупно 109 360 предмета и остало нерешено 37 440 предмета, а у материји исправа РЗ (уговори о доживотном издржавању, тестаменти, обезбеђење доказа и сл.) примљено укупно 42 032 предмет, а остало нерешено 4 193 предмета.

2013.

Док је према извештају за први квартал 2013. године Први основни суд у Београду у оставинској материји примио укупно 4 824 предмета, решено 28 560 и остало нерешено 5 596 предмета, а у материји исправа РЗ примљено укупно 926 предмет, решено 1 032 , а остало нерешено 657. У оставинској материји примљено укупно 31 069 предмета, решено 28 560 и остало нерешено 37 440

предмета. У материји исправа РЗ (уговори о доживотном издржавању, тестаменти, обезбеђење доказа и сл.) примљено укупно 42 032 предмет, решено 42 608, а остало нерешено 4 193 предмета.

Ово указује да је у односу на предмете у ванпарничном поступку који су судећи, на пример у 2010. години примљено око 80% више несудећих предмета (оставинских предмета), док су предмети обезбеђења доказа, тестаменти, овере уговора о доживотном издржавању чинили више од 15% укупно примљених ванпарничних предмета. Сви ови подаци говоре о преоптерећености судова што доводи до спорости и до неефикасне заштите.

Имајући у виду је да је Закон о ванпарничном поступку усвојен је 1982. године, може се констатовати да је тадашњи мотив законодавца, приликом доношења прописа из ових области , био заштита две групе људи : а) особе које због физичког , интелектуалног и/или менталног инвалидитета или из других разлога нису у стању да се адекватно ставрају саме о својим интересима , као и б) других особа које ступају у правне односе са њима . У време доношења Закона о ванпарничном поступку особе са инвалидитетом посматране су искључиво кроз индивидуална ограничења и медицинску помоћ (тзв. медицински модел приступа особама са инвалидитетом). Овај концепт је међутим превазиђен и као такав напуштен. Поред претходно наведеног усклађивања једнако важно је и усклађивање које се односи на уређење личних стања према основним начелима Препорука Комитета министара Савета Европе бр. Р (99) 4 о пунолетним особама и пословној способности.

2. Циљ који се постиже

Поверавањем спровођења поступка јавним бележницима у одређеним имовинским ванпарничним стварима, судови ће се растеретити великог броја послова нижег обима и степена одговорности. Самим тим циљ је и да се смање трошкови које имају судови и ублаже тешкоће у финансирању судова, смање материјални трошкови судова, као и да им се омогући да боље и ефикасније организују вршење своје делатности у интересу ефикасније правне заштите и у интересу грађана којима треба пружити правовремену и ефикасну, а и квалитетну правну заштиту у оним правним стварима у којима не доминира јавни интерес.

На пример, у току оставинског поступка у великом броју случајева нема спора међу наследницима, ни о томе ко су наследници, ни у погледу основа за позивање на наслеђе, у погледу имовине која чини имовинску масу, као и о наследним деловима који припадају наследницима, легатарима и другим лицама. У највећем броју случајева задатак суда у овом ванпарничном поступку своди се на утврђивање нечега што није спорно ни за суд ни за учеснике. У овом поступаку, иако га по закону води судија, у суштини, осим извођења доказа и узимања изјава за одрицању од наслеђа које се обавља пред судијом, све друге изјаве и предлоге од учесника може да узме на записник и стручни сарадник са записничарем. Осим тога, по правилу, поступак за расправљање заоставштине спроводи судијски помоћник под надзором судије и то најчешће кад међу наследницима нема никаквих спорних питања. Имајући у виду стручност јавних бележника и њихову непристрасност, као и околност да је у највећем броју случајева поступак за расправљање заоставштине неспоран и једностраначки, као и када се узме у обзир и позитивно искуство које имају неке европске државе али и државе у региону, сматрало се да судовима треба пружити могућност да могу да повере расправљање заоставштине јавним бележницима, као и да се уреде овлашћења јавног бележника у поступку за расправљање заоставштине. То је добар пример растерећења као циља који се овим законом постиже.

Ванпарничне ствари у којима је јавни интерес наглашен и где је неопходно садејство суда, као што су статусне или породичне ванпарничне ствари, одређивање накнаде за експроприсану непокретност, поступци вођења јавних књига и регистара које води суд, састављање исправа које саставља суд, поступци за расправљање заоставштине не може се поверити јавном бележнику. Не могу се поверити ни поступци који судови воде по службеној дужности. Али поступци који се могу под одређеним условима поверити јавним бележницима су поступак за деобу ствари у сусвојини, поступак за уређење међа и оставински послови где није потребно садејство суда.

Следећи циљ који се овим законом постиже је значајан за грађане, а одражава се кроз повећање опште правне сигурности. Подизањем општег нивоа правне свести у многome се помаже боље функционисање правног система у целини. Оба разлога обухватају и циљеве реформе правосуђа у Србији. Чињеница је да је ниво правне свести наших грађана веома низак. Они ретко користе услуге професионалних правника—адвоката као заступника, а нарочито приликом закључивања неких мање сложених правних послова. Тако се изузетно ретко може видети да је неко лице сачинило признаницу или неки уговор о промету роба или обављању одређених услуга у писменој форми или да је та форма одговарајућа или барем задовољавајућа. На овај начин, када бележници буду доступни грађанима и када се они афирмишу у нашем правном систему, сигурно је да ће се десити да се на много једноставнији и квалитетнији начин обављају одређени правни послови. Обављање тих правних послова, као што су састављање исправа, потврда одређених изјава воља, односно сачињавање записника о одређеним чињеницама, обављаће бележници на стручан и компетентан начин. С обзиром на то да ће они бити доступнији грађанима, они ће подићи општи ниво правне културе и помоћи да се докази и доказна снага много брже и квалитетније користе у суду.

У Другом делу важећег Закона о ванпарничном поступку, Глава I (чл. 31 – 44.), у коме су регулисани посебни ванпарнични поступци за уређење личних стања, извршене су одређене измене у поступку за лишење пословне способности. Неспорно је да питање пословне способности има велики значај са аспекта поштовања људских права и свеукупног друштвеног положаја особа према којима се води поступак. У циљу примене модерног концепта који се односи на остваривање права особа са инвалидитетом и заснован је на ставу да особе са инвалидитетом јесу у стању да се саме о себи старају ове измене су неопходне. Ово нарочито имајући у виду да уколико постоје животне ситуације у којима је овим лицима потребна подршка држава има обавезу да им обезбеди неопходну подршку. Овај тзв. социјални модел приступа особама са инвалидитетом, који уважава све посебности једне особе и посматра је, а не искључиво кроз инвалидитет, промовише идеју да је друштво то које треба да уклони баријере, како би особе са инвалидитетом могле да остварују сва права равноправно са другим грађанима.

Пошто је право на пословну способност једно од основних људских права предвиђено Уставом, циљ измена овог закона је да се модификују правила овог поступка и то тако да: лице које се потпуно или делимично лишава пословне способности може да се у поступку изјашњава и изрази сопствено мишљење у складу са својим очуваним менталним капацитетом; се у овом поступку поштују достојанство, приватност и права лица према коме се поступак води; се у поступку узима у обзир да постоје различити степени неспособности; се ради о једној врсти мере; се степен неспособности може временом и мењати; се предивља поступак за преиспитивање степена лишене пословне способности и поступак за враћање пословне способности пре него

што истекне време проверавања ако се утврди да више не постоје разлози због којих је лице лишено пословне способности.

Још један циљ који се жели постићи овим законом је смањење трошкова у судовима у вези са поступцима који ће се пренети у надлежност јавним бележницима. С једне стране, биће омогућено да јавнобележничка служба која сама сноси, између осталог, финансијски ризик своје делатности обезбеди ново запошљавање о трошку свог буџета. То може да смањи трошкове ангажовања оних запослених у суду који су до сада обављали те послове, односно може да допринесе бољој организацији суда тако што ће се постојећи запослени распоредити на радна места на којима је повећан обим другог посла. У сваком случају измена организације у суду доводи до рационализације материјалних трошкова који постоје у овом тренутку када судови спроводе ове поступке који ће овом изменом прећи у надлежност јавних бележника.

3. Да ли су разматране друге могућности за решавање проблема?

У решавању проблема пошло се од опције *status quo*. Одмах је уочено да је постојећи Закон о ванпарничном поступку донет 1983. године у другачијем уставном, законодавном и правно-концепцијском систему. Констатовано је да је, од доношења закона до данас, у области грађанске материје донет велики број нових закона или су извршене значајне измене и допуне закона. Једна од већих новина је и Закон о јавном бележништву. Осим тога, овај закон се мора уподобити са новим правним тековинама које се огледају у мишљењима, препорукама, пресудама Европског суда за људска права за поменути период. (Препорука бр. Р (86) 12 Комитета министара Савета Европе државама чланицама о мерама за спречавање и смањивање оптерећења судова из септембра 1986. године; Конвенција о правима особа са инвалидитетом и о Препоруци бр. Р (99) 4 Комитета министара државама чланицама о начелима која се тичу правне заштите пунолетних особа умањених способности из фебруара 1999. године;) Констатовано је да опција *status quo* не може решити уочене проблеме и остварити жељене циљеве.

Ипак било је јасно да није потребна ни опција доношења новог закона. Без обзира што је уочена потреба за свеобухватном променом овог закона, проблеми који су поменути у овој анализи као и циљеви који се желе постићи могу се решити, у овом тренутку, кроз измене и допуне закона.

4. Зашто је доношење закона најбоље решење проблема?

Доношење закона у овом случају обавезујуће је на основу члана 20. Устава Републике Србије који прописује, између осталог, да се људска права зајемчена Уставом могу ограничити законом ако ограничење допушта Устав, у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву. У истом члану, између осталог, наводи се да су при ограничавању људских права сви државни органи а нарочито судови дужни да воде рачуна о суштини права које се ограничава, важности сврхе ограничења, и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права. Имајући у виду да је уставом зајемчено право на правну личност (члан 37.) одредбе овог закона које регулишу лишење пословне способности, услове за лишење могу се само законом уредити.

Поверавање јавних овлашћења може се поверити само законом и то налаже Устав Републике Србије у члану 137. У складу са тим Закон о јавном бележништву („Службени гласник РС“, број 31/11) прописао је да је јавно бележништво служба од јавног поверења. Али имајући у виду се се Законом о ванпарничном поступку одређују правила по којима редовни судови поступају и одлучују о личним, породичним, имовинским правним стварима које се по том

или другом закону решавају у ванпарничном поступку (члан 1.) најцелисходније решење је да се јавном бележнику повере наведени послови управо Законом о ванпарничном поступку.

Уподобљавање

У овом закону је потребно да се уподобе називи редовних судова са Законом о уређењу судова (члан 1.), замена прописа који су престали да важе прописима који су сада на снази и на које се позивају поједине одредбе (чл. 2, 3, 4,) терминолошко усклађивање речи и појимова са другим појимовима из важећих правосудних закона (члан 5,.)

Поверени послови

У општим одредабама Закона о ванпарничном поступку, додат је потпуно нови део (чл. 30а–30и) који садржи одредбе које се односе на поверавање спровођења поступка или појединих процесних радњи јавном бележнику. Овим одредбама прописани су услови под којима једна ванпарнична ствар може бити поверена јавном бележнику, поступак поверавања, начин поверавања, критеријуми под којима се одређује јавни бележник којем ће се поверити ванпарнични предмети, трошкови поступка и др. Поверавају се ванпарничне ствари у којима доминира слобода располагања ученика у поступку , а постпци у којма доминира јавни интерес и где је потребно учеће суда искључена је могућност поверавања послова.

Лична стања (пословна способност)

У одлуци суда о лишењу пословне способности мора бити одређено и временско трајање изречене мере али исто тако суд мора одредити и период када ће поново орган старатељства проверити да ли и даље постоје разлози за изречену меру ограничења пословне способности. Временско трајање мере прописано је и за поступке враћања и продужења родитељског права. Изречена мера нема трајни карактер. Увођењем периодичног преиспитивања судске одлуке Закон је у сагласности са Препоруком Комитета министра Савета Европе бр. Р (99) 4 Принцип 14. која предвиђа да: „ ограничење пословне способности треба да буде временски ограничено, уз периодично преиспитивање.

5. На кога и како ће утицати предложена решења?

Олакшани приступ, бржи, ефикаснији и експедитивнији рад у ванпарничним поступцима који су поверени јавним бележницима одговарају грађанима, правним лицима и предузетницима.

Најзначајније за грађане је то што ће јавни бележници од судова преузети надлежност за уговоре о промету непокретности и гарантовати њихову тачност, односно одговорати за њихову исправност.

Укључивање јавног бележника има знатне предности за државу, као и за правне и економске послове. Што су правне последице неког правног посла сложеније и теже, а самим тим и значајније, то би требало да буде много већа корист од делокруга послова јавног бележника.

Лица лишена пословне способности, потпуно или делимично, стичу већу правну сигурност и могућност преиспитивања одлуке од стране суда и у поступцима који су правноснажно окончани. Ако се ментално стање лица лишеног пословне способности поправи и промени суд ће по службеној дужности или на предлог законом одређених лица донети ново решење и пре истека предвиђеног временског рока за преиспитивање ментално стања овог лица. Суд може донети делимично решење о одузимању пословне

способности. Ограничењем мере лишења пословне способности на три године са обавезом преиспитивања одлуке имају за циљ преиспитивање чињенице да ли постоје услови за враћање пословне способности што доприноси бољој заштити интереса ових лица али и контроли органа старатељства. Ова лица су под посебном заштитом државе, поступци према њима су хитни, овим законом прописани су краћи рокови у поступању другостепеног суда по жалби на решење.

Ако се ради о лицу којем је делимично одузета пословна способност, суд у новом решењу може повећати или смањити круг послова које ово лице може да предузима. На тај начин сва трећа лица могу бити сигурна да ли је могуће закључити уговоре са овим лицем које је делимично лишено пословне способности, јер се предложеним решењима у вези са поступком лишења пословне способности појачава правна сигурност у правном промету.

6. Које трошкове ће примена Закона изазвати грађанима и привреди, посебно малим и средњим предузећима?

Примена овог закона неће изазвати повећање трошкова за грађане, правна лица и предузетнике у смислу оних трошкова када суд решењем поверава спровођење поступка и ванпарничних радњи јавним бележницима. Ово из разлога што накнаду трошкова и награду за рад јавном бележнику као поверенику суда одређује и исплаћује суд према јавнобележничкој тарифи. Суд ову накнаду наплаћује од странака по прописима који важе за судске таксе. Јавни бележник не сме да се споразумева са учесницима о накнади трошкова и награди за свој рад нити сме од њих наплаћивати накнаду трошкова и накнаду за свој рад. Странка у овом поступку дужна је да плати прописану таксу а могућност ослобађања од трошкова поступка утврђује се према правилима поступка чије је спровођење поверено јавном бележнику.

Трошкове које ће имати грађани, правна лица и предузетници тичу се надлежности јавних бележника за састављање исправе о правном послу, изјави воље, правној и другој радњи, а када за те послове није одређена надлежност суда по основу посебног закона. Реч је о трошковима за извршену услугу јавног бележника, трошкова таксе и других насталих трошкова.

Награда за рад и накнада трошкова јавном бележнику прописује министар надлежан за послове правосуђа Јавнобележничком тарифом и доношење овог акта очекује се по конституисању Коморе јавних бележника која претходно даје мишљење на овај акт.

7. Да ли позитивне последице доношења Закона оправдавају трошкове његове примене?

Евентуални трошкови које ће грађани, правна лица и предузетници имати за услуге јавних бележника правдају се тиме што се овим преносом овлашћења обезбеђује већа правна сигурност, скраћено трајање поступка који су сада у надлежности суда, правна поузданост и што се постиже ефекат растерећења јавних регистара и парничних и ванпарничних судова. Насупрот томе, јавни бележник није неопходан за она правна питања чије су правне последице мање сложене и које грађанин може сам да реши. Такође, не мање важно, грађани, правна лица и предузетници су заштићени од штетног поступања јавних бележника тиме што је одговорност за ову штету покривена обавезним осигурањем.

Финансијска корист одразиће се на буџет Републике Србије. Јавни бележници ће сачињавати исправе на пример уговор, тестамент и др., спроводити неспорене оставинске поступке и као и сваки други порески обвезник биће дужан да врши накаду обавезних пореза, са једне стране, а са

друге стране свака странка у поступку пред јавним бележником дужна је да плати прописану таксу која је прилив буџета Републике Србије.

Република Србија ће у значајној мери бити заштићена и од могућности прања новца, јер ће трансакције ићи кроз уговоре и друге послове којима форму дају јавни бележници, а плаћање ће се одвијати искључиво преко рачуна, а не у готовини.

Не постоји могућност злоупотребе у накнади трошкова јавних бележника у ванпарничним поступцима будући да накнаду за рад и наканду трошкова јавног бележника одређује министар надлежан за послове правосуђа по прибавеном мишљењу Комора јавних бележника кроз Јавнобележничку тарифу. То је онај износ који мора бити еквивалентан стварним трошковима у овим поступцима.

Имајући у виду да јавни бележници обављају поверене послове као делатност привредни субјекти овим законским решењем биће омогућено да јавнобележничка служба запосли и одговорајући број лица која су незапослена, или која би због својих квалификација радила у јавном сектору али ће бити алоцирана у приватни сектор што растеређује буџет Републике Србије, односно аутономне покрајине и локалне самоуправе, имајући у виду да јавни бележник може имати јавнобележничке помоћнике, приправнике и административно особље.

8. Да ли се Законом подржава стварање нових привредних субјеката на тржишту и тржишна конкуренција?

Нацртом Закона, с обзиром на материју коју уређује, директно се не подстиче стварање нових привредних субјеката или тржишна конкуренција

9. Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о закону?

Радна група за израду радног текста Закона о изменама и допунама Закона о ванпарничном поступку завршила је 19. октобра 2012. године свој рад на изради радног текста Закона. Након тога, текст је објављен на сајту Министарства правде и државне управе и позвани грађани и стручна јавност да се упознају са радним текстом Закона и истовремено су сви заинтересовани позвани да у наредних месец дана своје коментаре пошаљу путем обрасца за коментаре на дату е-пошту.

Такође, у оквиру тог рока, јавна расправа је посебно организована у Правосудној академији дана 5.11.2012. године када је представљена радна верзија Закона. На јавну расправу су посебно позвани представници свих врста и нивоа судова, као и представници јавних тужилаштава, Високог савета судства и Државног већа тужилаца, јавних правобранилаштава, Правосудне академије, Адвокатске коморе Србије, Друштва судија Србије, затим представници Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, Повереника за заштиту равноправности, Удружење правника за медицинско и здравствено право Србије СУПРАМ, Институт друштвених наука у Београду, Заштитника грађана, правних факултета, синдиката, Привредне коморе, Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом, Канцеларије за европске интеграције и Канцеларије за регулаторну реформу и анализу ефеката прописа, затим надлежног одбора Народне скупштине, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, USAID, Савета Европе, Светске банке, ГИЗ, и наравно Удружење правника специјалиста за јавнобележничко право. На овој јавној расправи су изнети предлози и сугестије које је радна група за израду радне верзије закона имала у виду предложивши коначан текст и тиме завршила свој рад дана 23. новембра 2012. године.

Након тога, приликом израде коначног текста Закона, поред резултата јавне расправе утврђено је као целисходније да поступак принудне хоспитализације буде уређено у оквиру Закона о заштити лица са менталним сметњама а који је у надлежности Министарства здравља. С тим у вези, треба истаћи да су на тај начин уважене примедбе са јавне расправе.

10. Које ће се мере током примене Закона предузети да би се остварило оно што се доношењем Закона намерава?

Овај закон не захтева подстицајне и финансијске мере.

Овај закон захтева организационо-институционалне мере у смислу реорганизације послова у ванпарничним одељењима судова а у вези са поверавањем послова јавним бележницима. То значи реорганизација и другачија систематизација радних места у судовима сходно смањеном обиму посла у судовима имајући у виду растерећење пословима нижег обима нарочито овера којих у суду има највише.

Додатне мере за спровођење одредаба посебних поступака за уређење личних стања у смислу Закона о изменама и допунама Закона о ванпарничном поступку нису предвиђене већ ће се примена остварити у оквиру постојећих административних капацитета судова имајући у виду да су извршене одређене измене у поступку за лишење пословне способности, значајно су скраћени рокови и др.

План и рокове реорганизације послова у судовима утврдиће Високи савет судства и председници судова сходно надлежностима у складу са Законом о уређењу судова, Судским пословником и другим релевантним прописима.

Када буду именовани јавни бележници ће проћи обуке које ће обухватити све области њихових будући делатности, укључујући и ванпарничну материју. Законом о јавном бележничтву прописана је надлежност Коморе јавних бележника, између осталог, да организује и да се стара о стучном усавршавању јавних бележника, јавнобележничких приправника и јавнобележничких помоћника, као и да организује стручне скупове, семинаре и саветовања у области јавног бележничтва, организује објављивање стручне литературе у области јавног бележничтва. У циљу остваривања стручног оспособљавања и усавршавања јавних бележника Комора може основати Јавнобележничку академију чија се организација, делатност и финансирање уређују оснивачним актом у складу са Статутом и другим општим актима Коморе. За ове намене нису потребна средства из буџета Републике Србије зато што је Комора непрофитно удружење које као и свако друго удружење стиче имовину од чланарине и усписнина својих чланова, средства остварена издавањем изворника и преписа јавнобележничких исправа из архиве Коморе, прихода од наплаћених казни, добровољних прилога, донација и поклона и других прихода у складу са законом и финансира свој рад.

Законодавне мере тиче се подзаконских аката Закона о јавном бележничтву у смислу спровођења одредаба Закона о ванпарничном поступку у делу који се тиче поверавања спровођења поступка или појединих процесних радњи јавном бележнику. Доношење појединих подзаконских аката везано је за конституисање Коморе јавних бележника. Прописан је рок од 15 дана од дана именовања првих 100 јавних бележника да се одржи оснивачка скупштина Коморе јавних бележника и рок од 90 дана од одржавања оснивачке скупштине када је Комора дужна да изабере органе Коморе и донесе подзаконска акта. (члан 179.) Законом о јавном бележничтву министар надлежан за послове

правосуђа доноси Јавнобележничку тарифу. Примена Закона о јавном бележништву почиње од 1. септембра 2014.године.

Мера јачања позитивне перцепције грађана о раду јавних бележника у ванпарничној материји оствариће се путем средстава јавног информисања али и правовременим и квалитетним обавештавањем грађана, правних лица и предузетника о ванпарничним пословима које обављају јавни бележници.